

ONKOLOGIJA

Europski dan borbe protiv melanoma

Hrvatsko dermatovenerološko društvo Hrvatskog liječničkog zbora i Referentni centar za melanom Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi Republike Hrvatske 23. travnja 2010. godine organizirali su javno-preventivnu akciju ranog otkrivanja melanoma i drugih zloćudnih tumora kože. Cijela preventivno zdravstvena akcija održana je pod pokroviteljstvom i uz potporu Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi RH te Europske akademije za dermatologiju i venerologiju (EADV) koja od 2000. g. organizira Europski dan borbe protiv melanoma („Euromelanoma day“) u većini europskih zemalja. Slogan projekta je „Bezbrizni na suncu“.

Naime, svjetske klimatske promjene, kao i promjene u stilu života, utječu na sve češću pojavnost različitih zloćudnih tumora kože, a osobito malignog melanoma u populaciji. Incidencija zloćudnih tumora kože u stalnom je porastu. Prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije, dva do tri milijuna ljudi godišnje oboli od nekog oblika zloćudnog tumora kože, od čega čak 160.000 od najzloćudnijeg među njima, malignog melanoma od kojeg godišnje umire 41.000 oboljelih. U svijetu, ovisno o zemljopisnim područjima, broj novih slučajeva raste između 3 i 7% godišnje, a u Europi oko 54.000 ljudi godišnje oboli od melanoma.

Prema podacima Registra za rak Republike Hrvatske od 1968. do 1995. godine, učestalost malignog melanoma povećala se za 309, a smrtnost od melanoma za 310%. Zadnji zaokruženi podaci iz 2007. g. govore da u Hrvatskoj oboli 11,8 muškarca na 100.000 ljudi i 10,6 žena na 100.000 ljudi. Godišnje se dijagnosticira oko 500 novooboljelih.

Opekline od sunca

udvostručuju rizik obolijevanja

Od melanoma najčešće obolijevaju osobe u dobi između 40 i 60 godina, iako se bilježi porast oboljelih i u dječjoj i adolescentnoj dobi. Od

Sve češća pojavnost različitih zloćudnih tumora kože, a osobito malignog melanoma u populaciji indicira potrebu za edukacijom građanstva o obaveznim mjerama zaštite od štetnog sunčevog zračenja, te pojačanim dijagnostičkim naporima u ranom otkrivanju spomenutih oboljenja. Jedna od takvih akcija je i Europski dan borbe protiv melanoma koji se i ove godine radno obilježio u mnogim gradovima Hrvatske, u kojima su dermatovenerolozi besplatno pregledavali građane.

Sunčeve opekline u djetinjstvu, do 15. godine života, te intermitentna izlaganja suncu (uglavnom vezana uz hobije), imaju veći utjecaj na nastanak melanoma od kumulativnog učinka izlaganja suncu u odrasloj životnoj dobi

50% do 80% ukupne količine UV zračenja koža primi u djetinjstvu (do 18 godine života). Izloženost ultraljubičastim zrakama smatra se glavnim rizičnim čimbenikom u razvoju svih zloćudnih tumora kože, tako i melanoma. Osobit rizik imaju osobe koje su u djetinjstvu imale opekotine od sunca te one koje povremeno intenzivno borave na suncu ili se izlažu umjetnim izvorima UV zračenja koje slabi lokalni kožni imunostni sustav i može dovesti do općeg slabljenja otpornosti. Samo jedno izlaganje suncu koje je rezultiralo opeklinom uz pojavu mjehura udvostručuje rizik obolijevanja od melanoma kasnije tijekom života. Koža ima gotovo neizbrisivo pamćenje izloženosti UV zračenju i tijekom godina nagomilana oštećenja stanica kože se ne mogu više popraviti. Proces je odgovoran za prerano starenje kože, ali s latencijom od 15 do 40 godina može dovesti i do zloćudne preobrazbe stanica u koži. U osobito rizičnu skupinu ulaze osobe izrazito svijetle puti, svijetlih očiju i kose, osobe koje su u obiteljskoj povijesti

Tiskovna konferencija u povodu obilježavanja Euromelanoma dana 2010. – na slici slijeva: prof. dr. sc. Jasna Lipozenčić, članica Upravnog odbora *European Academy of Dermatology and Venereology*, Klinika za kožne i spolne bolesti KBC Zagreb, članica organizacijskog odbora Euromelanoma dana Hrvatska 2010., prof. dr. sc. Mirna Šitum, predsjednica HDVD-a HLZ-a, predstojnica Klinike za kožne i spolne bolesti KB „Sestre milosrdnice“, voditeljica Referentnog centra za melanom MZSS RH i doc. dr. sc. Branka Marinović, predstojnica Klinike za kožne i spolne bolesti KBC-a Zagreb, članica organizacijskog odbora Euromelanoma dana Hrvatska 2010.

imale melanom ili drugi zloćudni tumor kože te sve osobe koje imaju posebnu vrstu atipičnih, displastičnih madeža. Od 40 do 50% malignih melanoma nastaje iz pigmentiranih madeža, a 10% melanoma na prethodno nepromijenjenoj koži. Osoba koja ima više od 20 madeža ima tri puta veći rizik od razvoja malignog melanoma, dok osobe sa sindromom displastičnih nevusa imaju 500 puta veći rizik. Osoba koja boluje od malignog melanoma ima 900 puta veći rizik za nastanak drugog primarnog malignog melanoma.

Posebno zabrinjava što se melanom najčešće otkrije tek u uznapredovaloj fazi, kada su izgledi za izlječenje manji, pa je poticanje edukacije o toj bolesti u općoj populaciji od iznimnog značaja.

Preventivno-zdravstvena akcija ranog otkrivanja melanoma i drugih zloćudnih tumora kože

Zbog svega navedenog tijekom Euro-melanoma dana održana je preventivno-zdravstvena akcija ranog otkrivanja melanoma i drugih zloćudnih tumora kože u dermatovenerološkim ordinacijama diljem Hrvatske. Zainteresirani građani mogli su se prijaviti putem besplatnog broja telefona 0800 200 007 na besplatne preventivne preglede, koji su održani 23. travnja 2010. godine od 8 do 16 sati. Navedeni broj telefona objavljujani su u svim medijima, na internetskoj stranici projekta te na informativnim plakatima u dermatološkim ambulancama. Iz cijele Hrvatske građani su naručivani na isti broj telefona, te su formirane liste prema gradu i dermatovenerološkoj ordinaciji za koju

su građani bili zainteresirani.

Upravo je glavna aktivnost projekta tzv. Dan otvorenih vrata u dermatološkim ordinacijama, kada je omogućen besplatan dermatološki pregled kože. Rezultati pregleda praćeni su pomoću upitnika koji je razvila EADV i koji koriste i ostale europske države koje su dio projekta. Upotreba jedinstvenog upitnika u svim državama omogućuje dobivanje kvalitetnijih, mjerljivih i usporedljivijih rezultata, što je vrlo važno za dobivanje što realnijih statističkih podataka. Rezultati projekta poslani su voditeljima projektne grupe unutar EADV-a, te će se objaviti u stručnim i znanstvenim publikacijama.

Projekt je medicinski, humanitarni i savjetodavni, a tri su mu glavna cilja: prevencija, obrazovanje i informiranje. Temeljni cilj projekta je

rano otkrivanje melanoma, što omogućuje uspješno liječenje i visoku stopu preživljavanja. Cilj projekta je osvješćivanje šire javnosti o opasnostima nepromišljenog ponašanja na suncu, o štetnim posljedicama UV-zraka na zdravlje i pravilnim načinima zaštite od UV zraka te o važnosti samopregleda madeža. Nakon akcije bit će prezentirani službeni rezultati dobiveni analizom ispunjenih upitnika. Sve informacije o projektu mogu se naći na internetskoj stranici Euromelanoma day organizacije: www.euromelanoma.org, unutar koje je formirana i podstranica o hrvatskom pridruživanju. Detaljne informacije o provođenju akcije u Hrvatskoj mogu se naći na internetskoj stranici www.melanoma-day.com/hr.

*prof. dr. sc. Mirna Šitum,
predsjednica HDVD-a HLZ-a*

JAVNO ZDRAVSTVO

Kampanja „Djeluj sada – rano otkrivanje melanoma“

Ususret ljetu i sve većem izlaganju sunčevim zrakama, početkom lipnja pokrenuta je još jedna u nizu javnozdravstvenih akcija ranog otkrivanja melanoma i drugih zloćudnih tumora kože. Kampanju „Djeluj sada – rano otkrivanje melanoma“ i ove je godine pokrenuo Gradski ured za zdravstvo i branitelje Grada Zagreba u suradnji s Klinikom za tumore i Zagrebačkom ligom protiv raka, te uz potporu Ureda Svjetske zdravstvene organizacije (WHO) u Hrvatskoj. Cilj kampanje je upozoriti građane s rizicima prekomjerne izloženosti UV zračenju te na koji način najbolje zaštititi sebe i svoju djecu.

Melanom je najzloćudnija bolest kože, a posljednjih dvadeset godina, od 1990. do danas, zabilježen je porast od čak 300% novooboljelih, istaknuo je na konferenciji za novinare prim. Mladen Stanec, voditelj Službe za onkološku kirurgiju Instituta za tumore. S ciljem smanjenja prevalencije bolesti organizirani su dijagnostički preventivni pregledi ranog otkrivanja melanoma u Klinici za tumore od 14. do 18. lipnja od 14 do 16 sati. Zainteresiranih građana je, kako doznajemo, bilo znatno više od

norme koju su liječnici predviđeli u sklopu te hvalevrijedne akcije. Prim. Stanec apelira na sve građane da se pregledi vrše tijekom cijele godine, a ne samo u ljetnim mjesecima. Dodao je također da, ukoliko netko primjeti ozbiljniju promjenu madeža i sl., ne odgađa svoj dolazak na pregled, bit će pregledan i bez uputnice, a „pirologija“ će se rješavati naknadno.

Osim preventivnih pregleda u sklopu kampanje organizirane su i brojne druge aktivnosti, pa je tako u suradnji s radiopostajama izrađen *jingl* koji će se svakodnevno emitirati tijekom ljeta. Također, podijelit će se i edukativni materijali kako pravilnim ponašanjem i odgovarajućom zaštitom spriječiti trajno oštećenje kože, sunčane mrlje i naposljetku prerano starenje kože.

Unatoč crnim statistikama, podaci Ustanove za hitnu medicinsku pomoć govore da su ljudi ipak shvatili koliko sunce može biti opasno, kazala je ravnateljica Ustanove za hitnu medicinsku pomoć dr. Slobodanka Keleuva, te dodala da iz godine u godinu sve manje ljudi treba pomoć zbog toplinskih udara. To potvrđuje da su građani ozbiljno shvatili broj-

na upozorenja da na sunce ne izlaze između 11 i 17 sati, da konzumiraju dovoljno tekućine, a tijelo prekrivaju laganom lanenom odjećom.

Na visoke temperature posebno su osjetljiva djeca, osobe starije dobi i kronični bolesnici, naglasila je Keleuva, dodavši da bi se takve osobe trebale poslužiti i drugim mjerama zaštite poput češćih tuširanja ili boravka u zamračenim prostorijama.

Promjena klime sve se više približava i središtu međunarodnog dnevnog reda, a zdravi okoliš i kvalitetno javno zdravstvo preduvjeti su za održivi razvoj. U tom smislu voditeljica Ureda Svjetske zdravstvene organizacije u Hrvatskoj prof. Antoinette Kaić Rak najavila je da je u planu prihvaćanje Nacionalnog akcijskog plana za zaštitu zdravlja od visokih temperatura. Akcijski plan bi uključivao zelenu, narančastu i crvenu zonu. U prvoj fazi ili zelenoj zoni zdravstvena služba upućuje savjete građanima o stupnju pripravnosti, u narančastoj slijede upozorenja putem svih medija, dok bi crvena najavila najviši stupanj pripravnosti, objasnila je Kaić Rak.

Enea Les Demeter